

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

בפני כב' השופט מרדכי (מוטי) לוי

תובעים

1. ב. ג., דרכון XXXX

2. J.G., דרכון XXX

3. J.G., דרכון xxx

4. G.A.

באמצעות ב"כ עוה"ד עומר כרמל וסהר פלד

נגד

נתבעת

ש. ר. ג.

באמצעות ב"כ עוה"ד יגאל ויאיר יהלומי

פסק דין

לפני תביעה אשר הוגדרה על ידי התובעים כתביעה ל"סעד הצהרתי; סעד של מתן חשבונות; כספית".

בקציר האומר מהות התביעה היא טענה של התובע 1 ואחיו המנוח באמצעות יורשיו התובעים 2 ו-3 שהוטעו על ידי אמם אשר שידלה אותם בתואנות שווא להסתלק מירושת אביהם כדי לאפשר לה לנהל את נכסי עיזבונו של אביהם, בין היתר עבורם ביתר יעילות ונוחות, ולאפשר לה למנוע פגיעה בנכסים.

הצדדים:

1 המבנה המשפחתי הדרוש לצורך פסק דין זה כולל את הנפשות הבאות:

הגב' ח. ש. ג. ז"ל היא אם המשפחה (להלן-האם). מלכתחילה נתבע עיזבונו של האם והוצב כנתבע 1 אך נמחק במהלך ההליך. האם הייתה נשואה בחייהם ל-י. ז"ל (להלן-האב).

הגב' ש. ג., הנתבעת 2, היא אחותו של התובע 1, דודתם של תובעים 2 ו-3 וגיסתה של תובעת 4. (להלן-הנתבעת).

התובע 1 הוא בנם של האם והאב ואחיה של הנתבעת(להלן-התובע).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

לאם ולאב נולד בן נוסף ג. שמו אשר לעת הגשת התביעה הלך כבר לבית עולמו (להלן-ג.). ובנעליו כתובעים נכנסו ילידו, התובעים 2 ו-3 (כל אחד מהם ירש 40% מעיזבונו) ורעייתו לשעבר, התובעת 4 (ירשה 10% מעיזבונו). 10% נוספים התחלקו בין התובע והנתבעת 5% לכל אחד מהם מעיזבונו של ג.

יודגש שהתביעה מלכתחילה הוגשה גם כנגד עיזבונו של האם. בדיון מיום 5/6/2017 בהסכמת בא כוחם של התובעים נמחק העיזבון של האם מכתב התביעה. (פרוטוקול עמ' 7 ש' 11-25).

עיקר טענות התובעים:

2. לאחר מות אביהם פנתה האם לתובע ולג. וביקשה מהם, כאמור, להסתלק מירושת אביהם לטובתה על מנת שתוכל לנהל את הנכסים של עיזבון האב ביתר יעילות ונוחות "...על פי מצגיה של האם, ההסתלקות לא הייתה אמורה לפגוע בזכויותיהם המהותיות של ג. ו-ב. בנכסי עיזבון אביהם..." על פי מצגי האם הסתלקותם לא נועדה להיטיב עם אחר אולם בפועל נעשו על מנת להיטיב עם אחותם הנתבעת וללא הסכמתם.
3. הם מעולם לא היו מוותרים ומסתלקים לטובת אחותם. האם במעשה תרמית גרמה להם להסתלק מעיזבון אביהם לטובתה ולאחר מכן העבירה את כל חלקה לאחות הכול תוך שמירת ההעברה בסוד במשך שנים רבות.
4. לעת ההיא גרו התובע וג. בXXX, נותקו ממשפחתם ומישראל ולא הייתה להם אפשרות לקבל ייעוץ משפטי באשר לדין הישראלי במקום מושבם בXXX. "מובן שהם גם לא חשו שהדבר נחוץ להם מאחר שסמכו על אמם, ועל האופן בו הציגה בפניהם את משמעות כתב ההסתלקות ותכליתם, שכאמור התגלו ככזבים".
5. ברור אפוא לטענת התובעים שהסתלקות התובע וג. מעיזבון אביהם נעשתה באמצעות הטעיה, תרמית, מצגי שווא, ותוך ניצול של אמונם באם ואהבתם אליה אולם זו הטעתה אותם תוך ניצול בוטה של גילם הצעיר, חוסר בקיאותם, חוסר ניסיונם וחוסר נגישות של ייעוץ משפטי עבורם.
6. בתביעה, המשתרעת על פני כ-16 עמודים ו-147 סעיפים על סעיפי משנה שלהם, מגוללים התובעים על פני סעיפים רבים את הסיבה להגירתם לXXX בלחצה של האם חייהם הקשים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

שם בתחילת דרכם, מערכת היחסים בין האם לאב, הדומיננטיות של האם בחיי המשפחה ומצבו הנפשי של האב אשר הובילו בסופו של דבר לשים קץ לחייו. לא מצאתי להרחיב בהיסטוריה המשפחתית ויובאו אך דברים שיש בהם כדי לשרת פסק דין זה.

ביסוס לטענת המרמה שנרקמה בין האם לאחות, הנתבעת, עולה מכך שג. ציווה בצוואתו 5% מעיזבונו לנתבעת ולו היה יודע על מעשה התרמית של האם והנתבעת ברי שלא היה מוריש לה דבר בעיזבונו.

האם והאב היו בחייהם בעליו של בניין ברחוב דיזינגוף בתל אבי הידוע כגוש XXX חלקה XXX תת חלקות XXX (להלן- הבניין). האב לא הניח אחריו צוואה ועל כן על פי דיני הירושה זכויותיו בבניין היו אמורות להתחלק באופן ש-25% מהן יועברו לאם ו-25% הנותרים יתחלקו בין 3 ילדיו בחלקים שווים כך שכל אחד מילדיו ג. והתובע היה זכאי לשישית מזכויות האב בבניין.

הסברה של האם על הצורך בהסתלקותם התבססה על טענתה שהיא זקוקה לשליטה בנכסים המשותפים ובחשבונות הבנק המשותפים על מנת לשלם חובות כבדים שרצו עליה, לכאורה, לרשויות המס ובהעדר הסתלקות לא ניתן יהיה לשלם המיסים והחובות וכתוצאה מכך יאבדו נכסי המשפחה. התובע וג. הבינו שמדובר בויתור פורמאלי וזכויותיהם מופקדות כפיקדון למשמורת אצל האם.

מיד עם הסתלקותם נרשמה האם כיורשתו היחידה של האב.

7. לאחר שנרשמה כיורשתו היחידה של האב העבירה האם את הבניין בשלמותו לבעלותה של הנתבעת ללא תמורה. דבר ההעברה הוסתר מהתובע ומג. האם העבירה הזכויות בבניין לבעלותה של הנתבעת תוך מעילה באמונם של התובע וג., תוך הפרת חובותיה כלפיהם. הנתבעת מצידה קיבלה לבעלותה את חלקיהם של אחיה וזאת "מתוך מודעות גמורה לפגיעה החמורה... בהם ובזכויותיהם..." ועל כן אין לראות בה צד ג' תם לב, אלא כשותפה של האם "להפרת האמונים להטעיה ולתרמית..."

8. דבר התרמית הנטענת נודע לתובע כחודשיים לאחר מות האם אשר הלכה לבית עולמה בחודש 09/2008. הוא עדכן את אחייניו התובעים 2 ו-3.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

התובע הגיע ארצה להלוויית האם שהה בבית אמו ושב לביתו בארה"ב תוך שהוא מיעט לשוחח עם הנתבעת ובוודאי שלא על ירושת האם.

בסמוך למלאת 30 ימים למות האם פנה התובע אל הנתבעת וביקש לברר על הירושה וצוואת האם. פנייתו נותרה ללא מענה.

כך, ביום 18/11/2008 שב ופנה אל אחותו באמצעות דואר אלקטרוני וביקש לקבל עותק מצוואת האם. ביום 21/11/2008 קיבל בדואר אלקטרוני חוזר עותק מצוואת האם. מעיון בצוואה למד התובע על העברת הבעלות בבניין לנתבעת וזאת בניגוד להבטחותיה של האם לו ולג... עוד למד שהאם הורשה לו סך של 20,000 דולר ארה"ב ושטיח פרסי ולכל אחד מהתובעים 2 ו-3 5,000 דולר ארה"ב. הנתבעת לא נהגה על פי ציווי הצוואה.

9. לטענת התובעים מאחר ונודע להם על מעשה התרמית עם קבלת הצוואה של האם ביום 21/11/2008 הרי שעל פי חוק ההתיישנות מועד ההתיישנות הוא 7 שנים מאותו מועד ועל כן חל "לכל המוקדם" ביום 21/11/2015 ולכן הוגשה התביעה בתקופת ההתיישנות.

10. לאור טענותיהם המובאות לעיל עתרו התובעים לביטול כתבי ההסתלקות עליהם חתמו והשבת זכויותיהם כיורשי האב.

עוד עתרו למתן חשבונות.

כסעד חלופי, עתרו למינוי שמאי אשר יעריך את שווי נכסי העיזבון, לרבות הבניין, "ועמו צו למתן פיצוי כספי בגובה שווי חלקיהם של התובעים בנכסי העיזבון כפי שזה ייקבע". עוד עתרו לקבלת פירות שהונפקו מנכסי העיזבון מיום פטירתו של האב.

עיקר טענות הנתבעת:

11. כתב ההגנה של הנתבעים, לעת הזו הנתבעת, משתרעים על פני 29 עמודים הכוללים 117 סעיפים על סעיפי המשנה שלהם. מטבע הדברים על כן יובאו הדברים בקציר האומר. דין התביעה להידחות על הסף.

א. לבית משפט זה אין סמכות לדון בתביעה אלא זו נתונה לבית המשפט שנתן את צו הירושה של האב עוד בשנת 1969.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

- ב. סעיף 72 (א) לחוק הירושה קובע שיש להגיש בקשה לתיקון או ביטול צו ירושה בהזדמנות הסבירה הראשונה. גם אם תתקבל עמדת התובעים שנודע להם רק ביום 21/11/2008 (טענה המוכחשת על ידי הנתבעת) אין הסבר לשיהוי בהגשת התביעה רק במועד הגשת התביעה.
- ג. התביעה הוגשה 46 שנים לאחר פטירת האב ועל התביעה חלים הן התיישנות והן שיהוי קיצוני מקל וחומר שזו הוגשה ללא תצהירים לאימות העובדות.
- ד. לתובעים אין עילת תביעה נגד הנתבעת, אין ראיה לביסוס טענותיהם להבטחות האם ואף לו הייתה אין לכך קשר לנתבעת. התובע פנה לייעוץ משפטי כבר בשנת 2009 ביחס לזכויות לעיזבון אביו ומאז קבלת הייעוץ ועד הגשת התביעה חלפו 6.5 שנים – התביעה לא הוגשה בהזדמנות הראשונה.
- ה. אף אם היו הבטחות בעל פה של האם אין כל נפקות לגבי ירושת המנוחה. צוואת האם מדברת בעד עצמה.
- ו. לפיכך יש לדחות התביעה על הסף.
12. התובעים מבקשים לקיים את צוואת המנוחה. בקשה כזו יש להגיש לרשם לענייני ירושות.
13. הנתבעת הוסיפה וטענה:
- במועד הסתלקותם של התובע וג. הייתה צעירה בת 21 ולא היה לה כל חלק בנושא זה. התובע וג. הסתלקו מעיזבון אביהם מרצונם הטוב ולא ניתן לחזור מהסתלקות. גם תתקבל טענתם על תרמית והטעיה היו הם צריכים להגיש תביעתם בפרק זמן סביר.
- התובע חתם בשנת 1969, 7 ימים לאחר מות האב, על יפוי כוח נוטריוני לפני נוטריון ציבורי ב-XXX המייפה את כוחה של האם לעשות ברכוש האב כל פעולה שהיא לרבות מכירת הרכוש. התובע ניסה להעלים מסמך זה מבית המשפט ולמיטב זיכרונה גם ג. חתם על יפוי כוח כזה. בשנת 2000 התובע ביקר בישראל למשך שבועיים ואמר מפורשות שהוא וג. רצו בשעתו להגיש תביעה כנגד האם בנושא ירושת האב. מאז ביקר התובע 4-5 פעמים בישראל ובכל פעם יכול היה לברר בלשכת רישום המקרקעין מה עלה בגורל הבניין. כך או כך, די היה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

בייפוי הכוח ולא היה צורך בהסתלקות או בהעברת הבעלות בבניין לאם. כך, גם מכוח סעיף 30 (א) לחוק המקרקעין רשאי רוב הבעלים לנהל נכס.

הסתלקות התובע וג. היא לטובת האם וללא כל תנאי. גם הנתבעת הסתלקה לטובת האם. אין רלוונטיות אם האם הבטיחה הבטחה כלשהי לתובע וג. 46 שנים לפני הגשת התביעה. התובע וג. הם אנשים משכילים שלא הייתה להם כל בעיה לברר כל שאלה. ג. אף עבד עם משרד עורכי דין גדול בקנדה. חזקה שמי שהחתימם על תצהיר ההסתלקות הסביר להם במה מדובר.

התובע וג. אינם טוענים שלא ידעו על מה חתמו בהסתלקותם אלא מסתמכים על טיעון בלתי רלוונטי שלו ידעו שהזכויות בבניין היו מועברות לאחות לא היו מסתלקים.

הטענה שלכאורה טענה האם שהיו לה ולאב חובות ולכן היא רוצה שהזכויות בבניין יהיו על שמה מנוגדת להגיון וסביר על כן שאין ממש בטענה זו.

בסעיף 30 לכתב התביעה נטען שהאב הביע באזני התובע וג. חשש מפעולות שהאם עשויה לעשות בנכסיהם המשותפים אם ייתנו לה את ייפוי הכוח שביקשה ולמרות אזהרות האב חתם על ייפוי הכוח. חתימתו בסמוך לפטירת האב שוללת את טענותיהם.

התובע וג. ידעו שהסתלקו מעיזבון אביהם ולכן משך 46 שנים לא ביקשו לקבל סכומי כסף מפירות הבניין.

כעולה מתצהירו של התובע מיום 25/11/15 התובעים התייעצו עם מספר עורכי דין בארץ ובחו"ל.

הנתבעת קיבלה את הבניין במתנה מאמה בשנת 1979, האם העניקה לה את הבניין מרצונה הטוב והחופשי והיא לא הייתה חייבת חובה כלשהי לאחיה. כך, הקניית המתנה הושלמה ברישום בלשכת רישום המקרקעין.

אם אכן איימה האם על התובע ואחיו כנטען על ידם היה הדבר צריך להדליק אצלם נורה אדומה והיה להם זמן של עשרות שנים לבדוק כל נושא.

אין כל הסבר איך הנתבעת ניצלה את מצוקת התובע וג..

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

התובעים מפרשים שלא נכון את סעיף 8 לחוק ההתיישנות במיוחד לאור האב הזהיר אותם מהאם. מי שמבקש להסתמך על סעיף 8 צריך להוכיח ש"לא היה יכול מסיבות שלא היו תלויות בו ושאיך בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן". אין ספק שלתובעים היו הזדמנויות רבות לבדוק ומשלא עשו כן במשך כ- 46 שנים התיישנה תביעתם.

הסעד לו עותרים התובעים הוא סעד מן היושר הדורש הגשתו בניקיון כפיים והתובעים פנו לבית המשפט בחוסר ניקיון כפיים בהעלמת המידע בדבר ההתייעצות עם עו"ד כבר בשנת 2009, העלמת החתימה על ייפוי כוח כללי ע"י התובע לאם שבוע לאחר פטירת האב ייפוי כוח אשר הסמיך את האם למכור הבניין.

14. לפיכך בשים לב לטיעוני הנתבעת עתרה הנתבעת לדחות התביעה על הסף או לחלופין לדחותה לגופו של עניין.

השאלות בפסק הדין:

15. שאלה מקדמית אשר עלתה על ידי הנתבעת ותחייב התייחסות היא סמכותו של בית משפט זה לדון בתביעה. ברם, אבן הראשה היא השאלה האם ניתן לקבל התביעה במתכונתה הגם שמהותה ביטול צו הירושה או תיקונו וזאת בין היתר בשים לב להוראות סעיף 72 לחוק הירושה. (ראו בהקשר זה החלטתי מיום 23/11/2016).

ער אני לכך שבא כוחם של התובעים רצה להימנע מדיון על פי סעיף 72 לחוק הירושה ברם כותרתה של התביעה אינו יכול לשנות את מהותה ומהותה של התביעה שלפני אינה לסעד הצהרתי הקשור בהסתלקות התובע וג. אלא בעלת משמעות אופרטיבית של חלוקת הזכויות בבניין וקבלת פירות – דה פקטו תיקון צו הירושה. על כן חרף ניסיונם של התובעים מדובר בתביעה לתיקון צו הירושה.

ככל שייקבע כך הרי שפטור מלדון בטענות אחרות.

ככל שלא תתקבל טענת הנתבעת להתיישנות התביעה הרי שתעלה שאלת טיב ההסתלקות של התובע וג. מירושת אביהם תוך בחינת טענות מרמה והטעיה הגם שהשאלות שלובות זו בזו. בשולי הדברים אף עולה השאלה האם מדובר כלל בהליך הנכון.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

דיון והכרעה:

16. על אתר יאמר שהתביעה בניסוחה פוסחת על שני הסעיפים. התביעה הוגשה כתביעה לסעד הצהרתי ותביעה כספית אך לאמיתו של דבר מדובר, כאמור, בתביעה שנכון היה שתוגש על פי סעיף 72 לחוק הירושה שהם המסגרת הנורמטיבית לדון בתביעה בשים לב לסעד המתבקש בתביעה.

בסעיף העתירות שבכתב התביעה עתרו התובעים בין היתר לסעדים הבאים:

"133.1 סעד הצהרתי בדבר בטלותם של כתבי ההסתלקות, והשבת זכויותיהם של ב. ויורשיו של ג., כיורשים בעיזבון של י.;

133.2 ...

133.3 לחילופין בלבד... צו של מינוי שמאי מטעם בית המשפט לשום את שווי הכספי של נכסי העיזבון, לרבות הבניין, ועמו צו פיצוי כספי בגובה שווי חלקיהם של התובעים בנכסי העיזבון, כפי שזה ייקבע;

133.4 בנוסף, לכל אחד מהסעדים האמורים סעד הצהרתי על זכאותם של ב. ויורשיו של ג.,

לפירות חלקם בנכסי העיזבון מיום פטירתו של י., בתוספת הפרשי ריבית והצמדה;"

הנה כי כן מדובר בתיקון צו הירושה שהרי ללא תיקונו לא יכולה לצמוח לתובעים זכות כלשהי ובית המשפט אינו יכול להיעתר למתן סעד ההצהרתי ללא שמהותו הוא שינוי דה פקטו של צו הירושה. לו עסקינן רק בסעד הצהרתי על ביטול הסתלקותם של התובע וג. מהטעמים המובאים בתביעה מטעמים היה עליהם לעצור עתירתם בכך.

ער אני לקושי המהותי הקיים לתובעים ולא בכדי שהרי חלפו כמעט 7 שנים לאחר שהתייעצו רבות עם מספר עורכי דין עד הגשת התביעה בדרך זו. אולם אין בהגשתה כשלעצמה מזוור לכשלים העולים ממנה.

17. צו הירושה בהקשר לעיזבון של האב ניתן על ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב ומשעלתה על ידי הנתבעת שאלת סמכותו של בית משפט זה מצאתי לנכון להעיר בקצרה בדבר סמכות בית המשפט: "בקשה לתיקון/ביטול צו ירושה/ צו קיום צוואה שניתנו על ידי בית המשפט המחוזי תוגש לבית המשפט אם בתיק בית המשפט המחוזי יש רק בקשה לצו ירושה/בקשה לצו קיום צוואה בעניין אותו עיזבון" [ש. שוחט, ד. שאווה, סדר הדין בבית המשפט לענייני משפחה (2009) (להלן- שוחט ושאווה) עמ' 75, וכן עמ' 44-45].

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

צו ירושה הוא פסק דין כלפי כולי עלמא: על כן, יוצר הוא הכרעה סופית ומחייבת, אף אם נפלה בו שגגה והוא מוטעה. [עמ"ש(ים) 28361-10-15 י.ג.נ' ר.מ. ועוד 6 אח' (29/01/2012)].

ביטולו או תיקונו, כמו במקרה מושא פסק דין זה, אפשרי על פי הקבוע בסעיף 72 לחוק הירושה.

סעיף 72 לחוק הירושה קובע:

"(א) נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) "...

18. דיון בתביעה שלפני העותרת דה פקטו לשינויו של צו הירושה, מחייבת בחינה של שני תנאים מצטברים: התנאי הראשון הוא האם קיימת עובדה אשר לא הובאה לפני בית המשפט או הרשם אשר נתנו את צו הירושה. בהינתן שהתשובה לכך חיובית יש לבחון במסגרת בחינתו של תנאי זה, האם הידיעה של בית המשפט או הרשם את אותה עובדה הייתה גורמת לשינוי תוכנו של הצו. בתנאי השני, על בית המשפט לבחון, האם ניתן היה להביא את אותה עובדה מכוחה מבוקש לתקן את צו הירושה טרם הגשת הבקשה לשינוי הצו שניתן. תנאים אלו נכונים אף ביחס לצו קיום צוואה כמו גם לאפשרות ביטולם ולא רק שינויים [עמ"ש(ים) 28361-10-11 הנ"ל; שוחט ושאוה שם; ג. טדסקי "היורש הנחזה" עיוני משפט (יג-תשמ"ח) עמ' 11; ש. שילה פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן- שילה) (כרך שלישי-2002) עמ' 84; ת"ע (קריאות) 31549-03-10 פלונית נ' פלוני (02/09/2013)].

"9. הפעלת שיקול הדעת השיפוטי בשימת מחסום בפני דיון מחודש או בחריגה מכלל סופיות הדיון בתיקון הצו או ביטולו, תלויה בנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה. מקרים בהם יוכח כי לא הייתה הסתמכות או שינוי מצב לרעה של צדדים שלישיים, ומקרים בהם יוכח כי הנסיבות אינן מלמדות על שימוש לרעה בזכות תוך פגיעה בסופיות הדיון וזאת על פי מבחני תום הלב והשיהוי, יבחן בית המשפט את התקיימות תנאי סעיף 72(א) לחוק על דרך של פרשנות רחבה ומקלה (בש"א (מחוזי-נצ') 1471/08 אשרף נ' 9 מתוך 16

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

האפוטרופוס הכללי, פורסם במאגרים [פורסם בנבו] [16.03.09]. בהקשר זה יש לתת את הדעת בין היתר, למהותה, טיבה ומשקלה הלכאורי של העובדה או הטענה החדשה (ראו ע"א 4440/91 טורנר נ' טורנר, פ"ד מז (2) 436, 439); למידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות לפני בית המשפט; להסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות של הסבר זה; לקושי שהשיהוי עלול לגרום בבירור זכויותיהם המהותיות של הצדדים והאם בעטיו של האיחור נוצר קושי לברר את עובדות המקרה לאשורן (ע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי, פ"ד לו (4) 337); וכן למידת חומרת הפגיעה בכל אחד מהצדדים עקב שינוי הצו המבוקש (ע"א 601/88 בעניין שרייבר)... (עמ"ש 28361-10-11 הנ"ל).

התביעה לא עומדת בהגדרתו של המבחן הראשון. מבית המשפט המחוזי לא הועלם מידע כלשהו. צו הירושה ניתן כדין לאחר שהוצגו לבית המשפט כתבי ההסתלקות של ידי האב מעיזבונו. התובעים לא טענו שלא חתימתם על תצהירי ההסתלקות, כך לא טענו שלא ידעו שחתימתם היא על תצהיר הסתלקות מעיזבון אביהם. טענתם היא שהסתלקותם נבעה מלחצה של האם עליהם בטענה שחתימתם נדרשת לצורך העברת הבעלות על הנכסים לאם לצורך ניהולם בעבור המשפחה. תוצר של טענה זו בפי התובעים שלכאורה הובטח להם שזכויותיהם לא נפגעות ולמעשה אפשרו לאם לנהל את הנכסים בעבורם. אמור מעתה שחתימתם הייתה בידיעה מפורשת על מה חתמו. לטענתם התובעים סמכו על אמם ועל כן חתמו.

זה המקום להפנות לסעיפים 58-60 לתצהירו של התובע מהם עולה תמונה אחרת לטענת הלחץ הנטענת (ראו גם פרוטוקול מיום 5/6/2017 עמ' 11 ש' 9-1). משכך, צו הירושה שניתן על ידי בית המשפט המחוזי ניתן כדין.

החשיבות שצו הירושה ישקף את המצב האמיתי בדבר זהות יורשיו של המנוח נגזר מהיות צו הירושה במעמד פסק דין חפצא הפועל כלפי כל. כיבוד זכויותיהם של כלל יורשי המנוח הוא טעם מובן מאליו לכך שצו הירושה אמור לשקף את המצב העובדתי (ת"ע 31549-03-10 הנ"ל). תיאור זה נכון למקרה שלפני. מבית המשפט שנתן את צו הירושה לא הועלם כל מידע.

בשים לב לאמור לעיל ועל פי הנתיב שפסעתי בו תבחן עתה טענת השיהוי. לעניין השיהוי נקבע שהוא מהווה מחסום לדיון מחדש שכן יש "בדיון מחדש משום פגיעה בעקרון של סופיות הדיון" (שוחרט ושאוהו עמ' 75; ע"א 516/80 אילן חיים לשינסקי נ' משה שפירא הנאמן על

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

נכסי החייב מנפרד לישינסקי פ"ד לו(4) 337, (4/11/1982), 346 (להלן-לשינסקי) שילה עמ' 85.]]

19. מאז מתן צו הירושה אחר האב ועד הגשת התביעה חלפו למעלה מ-4 עשורים. הידיעה שמשו 'אינו כשורה' היה ידוע לתובעים כבר בשנת 2000 (סעיף 22 ד לכתב ההגנה של הנתבעת) טענה שהתובע לא שלל בתצהירו או בעדותו בבית המשפט. כך על פי עדותו שלו הוא החל להיוועץ בעורכי דין ובפרופסורים החל משנת 2008 לאמור קרוב ל-7 שנים עובר להגשת התביעה (למשל מכתבו של עו"ד רונן מיכלין מיום 30/4/09 נספח ב' לכתב ההגנה כן ראו עדות תובע 1 פרוטוקול עמ' 11 ש' 14 עד עמ' 13 ש' 9)

בעדותו בבית המשפט נשאל התובע 1 והשיב :

"ש. אתה מצהיר בתצהיר שלך ובכתב התביעה שמ-2008 וכל מספר חודשים אתה פנית לעו"ד לקבל ייעוץ בעניין העיזבון של אבא שלך ?
ת. בבניין, בכל מה שקרה. כל חודש, 6 שבועות, חודשיים. דיברתי בטלפון עם פרופסורים בארץ. לא זוכר בשמות שלהם, היה אתר אינטרנט והסתכלתי על שמות של פרופסורים ולהתקשר אליהם בטלפון
ש. ומה ביקשת מהם ?
ת. שהחלק שלי יחזור אלי
ש. שהרכוש לרבות הבניין על פי חלקכם יחזור אליכם ?
ת. כן
ש. פנית לעו"ד גם בחו"ל ?
ת. כן, שלחתי גם לעו"ד הכי מפורסם בארה"ב, דרשוויץ.
ש. איזה תשובות קיבלת ?
ת. הוא לא לקח את התיק. הוא לא ענה בכלל. התקשרתי בישראל או שאמרו לי שזה לא המומחיות שלהם או שאמרו לי שהתיק הזה מה שקרה היה לפני הרבה שנים אז הם נרתעו מלטפל את זה." (פרוטוקול עמ' 16 ש' 1-15).

על כן מתמיהה תשובתו בחקירה חוזרת בעמ' 19 ש' 3-5 לפיה לא פנה לאף עורך דין אחר לצורך בדיקה של ביטול הודעת ההסתלקות זולת אליו. לבד מהתמיהה שתשובתו מעוררת הרי שהיא מעידה על כך שזו מטרת התביעה על אף ניסוחה ונוסחה.

ברם, " 12. הדגש במבחן השיהוי במסגרת [סעיף 72 לחוק](#), אינו על מידת השיהוי, אלא על ההסבר לשיהוי ומידת סבירותו של הסבר זה. ככל שההסבר לשיהוי סביר יותר לא תהווה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

מידת השיהוי, מכשול, אף אם מדובר באיחור של שנים" (ע"א 5640/92 אלוני נ' באומן, פ"ד מט (5) 373; עמ"ש (מחוזי-חי') 13757-05-10 מ' י' נ' ש' כ', פורסם במאגרים [פורסם בנבו] [5.10.10]...) (עמ"ש 28361-10-11 הנ"ל).

תקופת השיהוי נמדדת מזמן בו נתגלתה למבקש העובדה החדשה המצדיקה את התיקון ולא ממועד פטירתו של המנוח (ש"ל, עמ' 84). שילה מציין שם שרוב רובם של המקרים אשר הגיעו לפתחו של בית המשפט העליון ונעו בתקופות שיהוי שבין שנה וחצי ל-14 שנים נדחו על ידי בית המשפט (ש"ל, שם).

במקרה שלפני מהמועד בו נודע לתובעים על מתן צו הירושה עד הגשת התביעה חלפו כמעט 7 שנים ועל כן מדובר בשיהוי של כ-7 שנים שאין הסבר מניח את הדעת בצידו.

20. בבוא בית המשפט להחליט לחסום המבקש מלדון מחדש בפסק הדין, לסטות מהכלל של סופיות הדיון, עליו לבחון את נסיבותיו של המקרה המיוחד שלפניו. השאלות העומדות לנגד בית המשפט כוללות בין היתר את פרק הזמן של האחור, הסברו של המבקש לשיהוי בהגשת הבקשה, סבירות הסבר לקיומו של האיחור והאם כתוצאה מהאיחור יהא קושי בברור העובדות (ע"א 516/80 הנ"ל עמ' 346).

בפרשת לשינסקי, "פסק הדין המנחה בשאלה זו... התווה כללים אופרטיביים והנחיות לגבי הפעלת שיקול דעת על ידי בית המשפט...

"א. כאשר צד לדיון המקורי היה ער לעובדה או לטענה ויכול היה להביאן לפני בית המשט לפני מתן צו הירושה, אך לא עשה כן עד למתן הצו;

ב. הוא הדין באדם שלא השתתף בדיון על הוצאת צו הירושה, אך הוא בכל זאת מעוניין בחלוקת העיזבון;

ג. כאשר העובדות או הטענות הובאו לידיעת הצד המעוניין רק לאחר מתן צו הירושה, אך השהה את בקשתו לתיקון צו הירושה במשך זמן בלתי סביר" (ש"ל, כרך ג' עמ' 85)

הכלל הרלוונטי בענייננו הוא הכלל השלישי. בהקשר אליו קבע בית המשפט העליון התווה כללי משנה שעל בית המשפט לשקול כאשר המבקש שלפניו לא העלה טענתו בהזדמנות הראשונה:

"א. מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות בפני בית המשפט. ב. מהו הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

של הסבר זה. ג. האם בעטיו של האיחור נוצר קושי לברר את עובדות המקרה לאשורן, ובמיוחד עם הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעיזבון בהבאת חומר הראיות לפני בית המשפט לביסוס טענותיו" (ע"א 516/80 הנ"ל, 346).

ב-עמ"ש (חי) 13757-05-10 הנ"ל קבעה כבוד השופטת קינן שמשך השיהוי הוא שאלה משנית להסברו של מבקש הביטול להשתתפותו בהגשת הבקשה. שעה ש "הסברו של מבקש הביטול לא סיבר את דעתו של ביהמ"ש, נדחתה בקשת הביטול" (עמ"ש (חי) 13757-05-10 מ.י. נ' ש.ב. (05/10/2010)).

21. אין מחלוקת שבמקרה שלפני בשל חלוף שנים רבות מאז הידיעה ועד הגשת התביעה ללא כל הסבר אינה עומדת במבחניו והנחיותיו של בית המשפט העליון. יתרה מכך. כאמור, העובדה שטענת הנתבעת שהתובע 1 ידע כבר בשנת 2000 ואף חשב להגיש תביעה וטענתה זו לא נשללה מפורשות על ידו אך היא בעלת משמעות. אם היה מבקש ל ברר בשנת 2000 את גורל הבניין (באותה עת כבר לא היה נער צעיר בן 18 שנים וחצי) היה ניתן לבדוק את כל טיעוניו לעת הזו על פשר ההסתלקות אל מול הבטחות האם שכן האם הייתה בחיים עד שנת 2008. משכך בהתנהלותם של התובעים הרי שיש בכך קושי מהותי בקבלת התביעה.

חיזוק לכך עולה מטיעונו של התובע 1 שהתייעץ החל משנת 2008 לקבל יעוץ על זכויותיו בבניין "כל חודש, 6 שבועות, חודשיים, דיברתי בטלפון עם פרופסורים בארץ..." וביקש כדבריו "שהחלק שלי יחזור אלי" לרבות הבניין ומטעם כלשהו איש מאותם רבים לא ראה לנכון לקבל את הטיפול בתיק שכן "התיק הזה מה שקרה היה לפני הרבה שנים אז הם נרתעו מלטפל את זה" (פרוטוקול עמ' 16 ש' 1-15). לא בכדי לא הרים איש את הכפפה שכן ככל הנראה היו מודעים להלכות בעניין זה ודרך המלך לתקיפת הצו ועל כן כאמור, לא משנה הכותרת אלא המהות. בעניין זה נקבע ש "סעיף 72 בא לתת אפשרות לבטל צו ירושה או קיום או לתקנם; הכוונה למרכיבים המהותיים של הצו..." (ע"א 54/79 אבו אלפול ואח' נ' האפורופוס לנכסי נפקדים פ"ד לה (2) 273 מובא אצל ש"ילה עמ' 88).

זה המקום לשוב ולהדגיש. תהא כותרת התביעה אשר תהא מהותה היא תיקון צו הירושה ולא אחרת. כאמור וכעולה מתשובת התובע 1 המובאת לעיל זו מטרת התביעה.

22. זה המקום להדגיש שלדעת שילה אדם אינו יכול לחזור בו מהסתלקותו ועם הסתלקותו הוא חדל להיות בעל מעמד לעניין אותו עיזבון "ואין לטעון שהפה שאסר הוא הפה שהתיר" (ש"ילה עמ' 87). כך נקבע בסעיף 6 (ד) לחוק הירושה שהסתלקות על תנאי – בטלה. על כן גם

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

טענת התובעים שהסתלקו לבקשת אמם על מנת שזו תנהל עבורם את חלקם בירושה, על פי אמונם דינה להידחות.

23. הנה כי כן אין בדברי התובעים כל הסבר מהותי ובעל משקל לקיומו של השיהוי אשר נע בין קרוב ל- 7 שנים עד ל- 14 שנים. יפים לעניין זה דברי כבוד השופט סילמן ב-ת"ע 31549-03-10 בסעיף 24 לפסק דינו: **"היקף איחור כה נכבד...משמש משקל נגד מול מהות הטעות; בעוד שמהות הטעות מוריד את רף דרישת הסבירות מההסבר, היקף האיחור כאן מעלהו"**.

24. טרם ירד המסך על פסק דיני זה יאמר שגם מכוח הפסיקה "הכללית" העוסקת בשאלת ביטולו של פסק דין בשל קבלתו במרמה נטענת ניתן להגיע לתוצאה דומה המחייבת לכאורה דחיית הבקשה.

צו ירושה הוא פסק דין. כאשר ניתן פסק דין סופי על ידי בית משפט הרי שביטולו בטענת תרמית מעורר קשיים שכן **"הצורך החברתי להביא דיונים משפטיים לסופם, מחייב דווקא למנוע מבעל דין 'לפתוח מחדש' את ההליך כולו בטענה שעדות כלשהי שנמסרה במשפט הייתה כוזבת"** (נינה זלצמן, מעשה בית דין בהליך אזרחי (להלן - זלצמן) (עמ' 610)).

ב-רע"א 261/97 קבע בית המשפט שהתנאי להיעתר לבקשה לביטול פסק דין כאשר התגלתה ראייה חדשה הוא **"...שלא ניתן היה בשקידה סבירה להגיע אליה במהלך הדיון, שמשקלה ממשי, שקיימת עדות חזקה שהיא עדות שקר ואפשר שבעל דין יזם את הבאתה במשפט"** [רע"א 261/97 רפי ומתי י. שיווק והפצה בע"מ נ' יונה שאול בפס"ר (14/1/1998) ס' 2 לפסק הדין; כן ראו: תא (מחוזי ת"א) 1291/08 בנק הפועלים נ' אברהם טאוב (26/1/2009); ע"א 10564/05 רפאל גת נ' מאיר חיים מתתיהו (19/9/2007)].

בנסיבותיו של תיק זה לא ניתן לומר שהתביעה הוגשה בהזדמנות הסבירה הראשונה ואף זו בלשון המעטה. לא הייתה כל מניעה שהתובעים יגישו התביעה כאמור במועד מוקדם יותר. פרק הזמן שלקחו התובעים לעצמם לצורך הגשת התביעה באופן שחיפשו וחיפשו עד שהגו את הגשת התביעה בניגוד להליך הנכון והראוי אינה התנהלות סבירה גם מבחינת דיני השיהוי.

25. הראינו שבקשה אשר מוגשת באיחור ניכר לא תתקבל כדבר שבשגרה ותתבסס על שיקולים המביאים בחשבון את חומרת הפגיעה בכל אחד מהצדדים עקב שינוי הצו המקורי או השארתו על כנו והקושי שיצור השינוי בבירור זכויות הצדדים. **"רק בדרך זו ניתן יהיה**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

להשיג את התכלית החקיקתית הטמונה ביסוד הסיפא של הוראת סעיף 72(א) הנ"ל – היינו, תחימת מסגרת זמן מגובשת ומוגדרת ככל האפשר, בה ניתן יהיה להביא לשינויים של צו ירושה או צו קיום צוואה, אשר נפלו בהם טעות או פגם" [ע"א 601/88 עזבון המנוח מיכאל רודה ז"ל נ' ורדה שרייבר, פ"ד מז (2) 441 (1993)].

26. מששקלתי את כל השיקולים הגעתי למסקנה שדין התביעה להידחות. פסק דיני זה ניתן לא ללא היסוס, לא ללא החשש שתינתן פרשנות מוטעית לפסק הדין כביכול יש בו גושפנקא להתנהלות האם; אלא שהתבוננות בעולם המשפט מלמדת על היתכנות מצבים אלו הן בתחום האזרחי והן בתחום הפלילי בהם יש להעדיף את הסדר המשפטי של הכלל בדבר סופיות הדיון על פני המקרה הפרטני, קל וחומר בנסיבות התנהלותה של המבקשת בתיק זה.

27. משהגעתי למסקנתי שהתביעה הוגשה בהליך לא נכון תוך אימוץ קונסטרקציה משפטית שנועדה לעקוף את הצורך להתמודד עם שינוי צו הירושה שהוא המטרה האמיתית של התביעה ומטעם זה כמו גם לגופו של עניין דין התביעה להידחות פטור אני מלהתייחס לשאר הנושאים העולים בתביעה וממנה.

יחד עם זאת ולמעלה מן הצורך יאמר שאין בין התובעים לנתבעת כל יריבות. היריבות האמיתית ככל שישנה כזו היא בינם לבין האם. התובעים לא הצליחו להרים את הנטל הרובץ לפתחם לקיומה של קונספירציה בין הנתבעת לאם לעניין העברת הבניין במתנה על שם הנתבעת ואף לא הצליחו לבסס טענה כלשהי כל פי הנתבעת זולת חובה שאת מקורה לא הוכיחו שהיה על הנתבעת לדווח לתובעים שקיבלה את הבניין במתנה מאם לבת בשנת 1979. אף אם לא הייתי מתמקד במהותה האמיתית של התביעה משעה שכשלו התובעים להוכיח את שלוש טענותיהם העיקריות כבסיס לתביעתם: התחייבות האם לשמר את חלקם בעיזבון האב בעבורם לאחר שהסתלקו מעיזבונו בעקבות לחץ האם, הקונספירציה הנטענת בין הנתבעת לאם וחובת הדיווח של הנתבעת לתובעים על קבלת הבניין לידיה במתנה מהאם – דין התביעה להידחות.

אחרית דבר:

28. כללו של דבר התביעה נדחת.

29. בנסיבותיו של מקרה זה לא מצאתי לחייב התובעים בהוצאות חרף התוצאה אליה הגעתי.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 41587-09-15 ג. ואח' נ' ג.

30. מתיר פרסום בהשמטת פרטים מזהים.

31. תואיל המזכירות לשלוח פסק דיני לבאי כוח הצדדים ולסגור התיק.

ניתן היום, י"א שבט תשפ"א, 24 ינואר 2021, בהעדר הצדדים.

מרדכי (מוטי) לוי, שופט